

JORGE

LUIS

BORGES

Evaristo

Carriego

JORGE LUIS BORGES

EVARISTO
CARRIEGO

Can Modern

Evaristo Carriego, Jorge Luis Borges

İspanyolca aslından çeviren: Peral Bayaz

Evaristo Carriego

İlk baskı: Manuel Gleizer Editor, 1930

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Alianza Editorial, 1988

© 1995, María Kodama

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2023, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Ebru Aydın, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Kubilay Durmaz / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-6228-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JORGE LUIS BORGES

EVARISTO
CARRIEGO

ANLATI

İspanyolca aslından çeviren

Peral Bayaz

♥can

Jorge Luis Borges'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Atlas, 2021

Alçaklığın Evrensel Tarihi, 2021

Sonsuzluğun Tarihi, 2021

Yedi Gece, 2022

Tango, 2022

Brodie Raporu, 2023

Kum Kitabı - Shakespeare'in Belleği, 2023

Dantevari Denemeler, 2023

JORGE LUIS BORGES, 1899'da Buenos Aires'te doğdu. Cenevre'de ve İngiltere'de eğitim gördü. Bir dönem İspanya'da yaşadktan sonra 1921'de Arjantin'e dönerek yazarlık hayatına başladı. 1935'te *Alçaklığın Evrensel Tarihi* derlemesini kaleme aldı. Buenos Aires'te yazarlık faaliyetlerinin dışında kütüphanecilik, İngiliz edebiyatı profesörlüğü, edebiyat cemiyeti başkanlığı gibi görevlerde bulundu. 1955'ten 1970'e kadar Arjantin Ulusal Kütüphanesi'nin yöneticiliğini yaptı. Ünü 1961'de Formentor Ödülü'nü Samuel Beckett'le paylaştıktan sonra ülke sınırlarını aşmıştı. 1980'de prestijli Cervantes Ödülü'ne layık görüldü. 1986'da öldü. André Maurois'ya göre "uyruğu ve mizacıyla tam bir Arjantinli olsa da kendini evrensel edebiyatla yetiştirmiş" olan Borges, edebiyat, felsefe ve inanç tarihinden fikirleri ustaca sentezleyerek yarattığı özgün evrende zaman, uzay, kader ve gerçeklik gibi evrensel konuları kurguyla kurgu dışının sınırlarının yok olduğu bir üslupla kaleme almıştır.

PERAL BAYAZ, Jorge Luis Borges'in yanı sıra Mario Vargas Llosa'dan *Teke Şenliği*, *Don Rigoberto'nun Not Defteri*; Roberto Bolaño'dan *Katil Orosupular* ve *Vahşi Hafiyeler* kitaplarının çevirmenidir.

İçindekiler

Önsöz	13
Açıklamalar	15
I Palermo, Buenos Aires	17
II Evaristo Carriego'nun Yaşamı	31
III <i>Misas Herejes</i>	45
IV <i>La Canción Del Barrio</i>	63
V Olası Bir Özet	87
VI Ek Sayfalar	89
VII Araba Yazıları	97
VIII Atlı Öyküleri	105
IX Kama	111
X Evaristo Carriego'nun Bütün Şiirlerine Bir Önsöz... 113	
XI Tangonun Tarihçesi	117
XII İki Mektup	133

*...a mode of truth, not of truth coherent
and central, but angular and splintered.*¹

De Quincey, *Writings* [Yazılar], XI, 68

1. (İng.) ...tutarlı ve asli bir hakikat değil, köşeli ve parçalanmış bir hakikat sureti. (Y.N.)

Önsöz

Uzun yıllar Buenos Aires'in bir banliyösünde; sokakları serüvenler vaat eden, görkemli günbatımına doyum olmayan bir banliyöde büyüdüğüme inandım. Ama aslında, çocukluğum uçları ok gibi sivri parmaklıklarla çevrili bir bahçede, sayısız İngilizce kitapların durduğu bir kütüphanede geçti. Köşeyi dönünce bıçakların ve gitarların Palermo'suyla karşı karşıya kalıverirdiniz (böyle olduğuna inandırmışlardı beni); ama gündüzleri bana eşlik eden, gecelerimi hoş korkularla dolduranlar; Stevenson'ın atların ayakları altında can çekişen kör korsanı, arkadaşını Ay'da yalnız başına bırakan hain, gelecekte solmuş bir çiçek getiren zaman yolcusu, yüzyıllar boyunca Süleyman Peygamber'in testisine hapsedilen bilgin, cüzamlı olduğunu değerli taşlar, ipek peçeler ardında saklamaya çalışan Horasanlı peygamberdi.

Bu arada, sivri uçlu parmaklıkların ötesinde neler oluyordu? Benim iki adım ötemdeki karanlık barda ya da boş arsada, yalnızca bu topraklarda yaşanabilecek hangi şiddet yüklü yazgılar gerçekleşiyordu? O günlerin Palermo'su nasıl bir yerdi, ne denli güzel olabilirdi?

J.L.B.

Açıklamalar

Evaristo Carriego adının bundan böyle Arjantin yazınının *ecclesia visibilis*'inde yerini alacağına ve yazınımızın tüm saygın kurumlarının –retorik dersleri, antolojiler, ulusal yazın tarihi– bu adı anmadan edemeyeceklerine inanıyorum. Ayrıca inanıyorum ki Carriego, en doğru ve seçkin *ecclesia invisibilis*'in parçası ve dört bir yana yayılmış şiire iman edenler cemaatinin üyesi olacaktır. Ve şuna da inanıyorum, bu değerli üyeliği ona kazandıracak yapıtındaki hüznü çığlıklar olmayacaktır. Burada işte bu savları temellendirmeyi amaçladım.

Aynı zamanda, –belki de biraz yersiz bir tercih ama– Carriego'nun örnek aldığı, almak istediği gerçekler üzerinde durdum. Varsayımlardan çok tanımlamalardan yola çıkmayı yeğledim. Bu yöntemin neden olabileceği tehlikeyi bilerek göze aldım. Honduras Sokağı'ndan söz etmenin ve gerisini bu adın çağrıştıracaklarına bırakmanın, sokağı uzun uzadıya betimlemekten daha az yanıltıcı –ve daha az yorucu– olacağı inancındayım. Lafı uzatmam Buenos Aires'e düşkün olanların sabırlarını taşırmasın. Onlar için ayrıca ekte bir bölüm daha var.

Gabriel'in¹ çok değerli kitabından, Melián Lafinur ile Oyuela'nın çalışmalarından yararlandım. Gönül borcu deyince başka adlar da geliyor aklıma: Julio Carriego, Feliz Lima, Doktor Marcelino del Mazo, José Olave, Nicolás Paredes, Vicente Rossi.

J.L.B.

Buenos Aires, 1930

1. José Gabriel, Evaristo Carriego'nun biyografisini kaleme alan Arjantinli yazar. (Ç.N.)

I

PALERMO, BUENOS AIRES

Palermo'nun uzun bir geçmişi olduğu savını Paul Groussac'a¹ borçluyuz. *Annales de la Biblioteca*'nın² dördüncü cildinin 360. sayfasındaki bir dipnotta bu savdan söz ediliyor. Palermo'nun varlığını kanıtlayan belgelerse çok daha sonraları, *Nosotros*'un³ 242. sayısında yayımlanmış. Bu belgelerde Sicilyalı bir Domínguez (Domenico) de Palermo'dan –son adı İtalya'daki Palermo'dan geliyor– söz ediliyor. Kim bilir, belki de İspanyolcaya çevrilemeyecek bir adı olsun istemiş ve doğduğu toprakların adını, Palermo'yu seçmişti. Bu kişiyle ilgili bir de “yirmi yaşına basmış ve kışla komutanının kızıyla evli” şeklinde bir açıklama var. Domínguez, Palermo'da (Maldonado yakınlarında), 1605-1614 yılları arasında Buenos Aires'in et gereksinimini sağlayan, yabancı hayvanların toplanıp kesildikleri bir çiftliğin sahibiymiş. Çiftliğin izleri çoktan silinip yok olmuş ama günümüze dek gelen özgün bir gönderme var: “Kentin bittiği yerde, Palermo'nun eteklerinde boz renkli bir katır.” Tuhaf bir şekilde, çok uzak bir

1. Paul Groussac (1848-192): Fransız asıllı, Arjantinli tarihçi ve eleştirmen. (Ç.N.)

2. Groussac'ın çıkardığı aylık tarih ve edebiyat dergisi. (Ç.N.)

3. 20. yüzyıl başlarında Arjantin'de çıkan önemli bir edebiyat dergisi. (Ç.N.)

geçmişte var olmuş bu küçücük hayvanı, tüm ayrıntılarıyla gözümün önüne getirebiliyorum ve bu imgeye hiçbir şey eklemek gelmiyor içimden. Bırakalım bu tek başına otlayan katır görüntüsü yeterli olsun. Gerçeklerin ironik çıkışlar, tuhaf sürprizlerle iç içe geçmiş karmaşık biçimine ancak romanlarla erişiriz; ama şimdi roman yazmanın ne sırası ne de yeri. Neyse ki gerçeklerin zenginliğini kavramak için tek çıkar yol romanlar değil, anılar da var. Anıların doğasını oluşturan şey olayların çeşitliliği değil, tek tek ayrıntıların sürekliliğidir. Bilgisizliğimizin içkin şiirselliği budur; bunun dışında bir şey aramaya çalışmayacağım.

O zamanların Palermo'suna şöyle bir bakıldığında birçok küçük, derli toplu çiftliğin yanı sıra bir sürü de pis ve döküntü mezbaha göze çarpar; geceleri ise nehir kıyısında, sazlıklara dek yanaşan Hollandalı kaçakçı tekneleri eksik olmaz. Neredeyse durağan bir zaman dilimi olan bu tarihöncesini –Buenos Aires'in, yüzyıllar boyunca ülkenin sırt çevirdiği, bomboş, bataklık bir arazi olan Palermo'ya doğru yorgun ilerleyişinin farklı evreleri– yeniden yakalamaya kalkışmak, bir önemsiz olaylar tarihi örmek kadar anlamsız bir uğraş olurdu. Burada önerilecek en doğru yol, sinema sanatında kullanılan yöntemi kullanmak ve yavaş yavaş uzaklaşarak yok olan imgeler sıralamak: Şarap fiçileri yüklü katır kafileleri, henüz tam evcilleştirilmemiş, gözleri bağlı hayvan sürüleri, üzerinde söğüt yaprakları yüzen, uzun, durgun bir su, atının üstünde dimdik taşkın bir dereyi geçen acılı yürek, yaprak kıpırdamayan, bomboş, uçsuz bucaksız kırlar, bir sürünün kuzeydeki ağillara doğru uzanan ayak izleri, (doğan güne karşı atından inip yorgun hayvanın kalın boynunu kesen bir köylü, uçuşarak havada yiten duman. Palermo'nun, Groussac'ın sözünü ettiği Domínguez Domenico gibi yalnızca tarihsel değil aynı zamanda mitolo-

jik atası Don Juan Manuel¹ bu mahalleye gelene dek yaşam böylece sürüp gitmişti. Mahallenin kuruluşu bilek gücüyle gerçekleşti. O günlerde Palermo'da varlıklılar, Barracas'a giden yol üzerinde, zamanın izlerini taşıyan sevimli *quinta*'larda² otururlardı. Ama Rosas onlardan birine yerleşmek istemiyordu, o kendi evini inşa etmek istiyordu; onun yarattığı evladı olacak, ondan önce başkalarının ayak basmadıkları, başka yazgılara sahne olmamış bir ev. Alfalfares de Rosas'tan, yani Rosas'ın Yonca Tarlaları'ndan (sonraları o yerin de adı değişecek, Belgrano olacaktı), tonlarca kara toprak taşıdı, Palermo'nun el değmemiş, nankör killi toprağı efendisinin isteğine uygun hale gelinceye dek üzeri kaplandı, arazi düzlendi.

1840'a yaklaşırken Palermo yeni cumhuriyetin yönetim merkezi, diktatörün sarayının adı olmuştu; Birlikçilerin ağzında ise bir küfürdü. Tarihin başka dönemlerine gölge düşürmemek için o günlerin öyküsünü anlatmayacağım. Yalnızca "saray dedikleri, kireçle beyazlatılmış o büyük ev"den (Hudson, *Far Away and Long Ago* [Çok Uzakta ve Çok Uzun Zaman Önce], s. 108), portakal ağaçlarından, duvarları tuğla kaplı, demir parmaklıklı, Islahatçı'nın kayığını heyecanla yüzdürdüğü havuzdan söz etmem yeterli. Schiaffino'nun dediğine bakılırsa havuz öylesine küçükmüş ki, "sığ sularda kürek çekmek hiç de keyif verici olmamalı, hele öylesine kısıtlı bir alanda ikide bir dönmek zorunda kalmak tay sırtında gezinmek gibi bir şey olmalı. Ama Rosas'ın içi rahattı, başını kaldırıncı parmaklıkların öte yanında ufku keskin gözlerle tayan nöbetçilerin gökyüzüne yansıyan silüetlerini görüyordu." Saraydan biraz uzaklaşınca görüntü yoksullaşırdu:

1. Juan Manuel de Rosas (1793-1877): Arjantinli asker, siyasi önder. Bueno Aires'te uzun yıllar diktatörce yöntemlerle iktidarda kalmıştır. (Y.N.)

2. (İsp.) Çiftlik evi. (Ç.N.)

Ön planda Hernandez Bölüğü'nün kerpiç karargâhı, askerleri takip eden melezlerin sefil kulübeleri ve daha ötede Palermo Kışlası.

Palermo'nun bu dağdağalı günleri on iki yıl sürdü. On iki yıl boyunca şişman, sarışın adam, parlak çivit mavis pantolonu, kırmızı yeleği ve başında geniş kenarlı şapkası, tertemiz sokaklarda uzun, ince bastonunu sallayarak dolaştı, çevresine korku saçtı. Bir akşamüstü, bu herkesi korkutan adam ordudan çok bir çapulcu alayını andıran birliklerinin başına geçti ve Caseros'ta daha başlamadan kaybedilmiş bir çatışmayı yönetmek için Palermo'yu terk etti. Yerine kızgın bir boğayı andıran, başında kenarı parlak kırmızı Mazorca kordonlu komik silindir şapkası ve görkemli general üniformasıyla bir başka Rosas –Justo José Rosas– geldi Palermo'ya. Evet geldi ve eğer Ascasubi'nin notları bizi yanıltmıyorsa:

*en la entrada de Palermo
ordenó poner colgados
a dos hombres infelices
que después de afusliados
los suspendió en los ombuses
hasta que de allí a pedazos
se cayeron de podridos...*

[Palermo'nun girişinde,
asın diye buyurdu
o iki talihsiz adamı,
önce kurşuna dizip
sonra öylece sallandırdı ombus'ten¹ onları,
ta ki bedenleri çürüyüp parça parça
yere düşene dek...]

1. Arjantin'de yetişen ulu bir ağaç. (Ç.N.)

“Evaristo Carriego adının bundan böyle Arjantin yazınının *ecclesia visibilis*’inde yerini alacağına ve yazımızın tüm saygın kurumlarının –retorik dersleri, antolojiler, ulusal yazın tarihi– bu adı anmadan edemeyeceklerine inanıyorum. Ayrıca inanıyorum ki Carriego, en doğru ve seçkin *ecclesia invisibilis*’in parçası ve dört bir yana yayılmış şiire iman edenler cemaatinin üyesi olacaktır. Ve şuna da inanıyorum, bu değerli üyeliği ona kazandıracak yapıtındaki hüznü çığlıklar olmayacaktır. Burada işte bu savları temellendirmeyi amaçladım.”

*Borges, Buenos Aires banliyölerinin aykırı düşünürü,
Latin argosunun uzmanı, kütüphanecilerin sonsuz
toplama, Ön Asya ve Palermo’nun nadir harmanı,
Chesterton ve Carriego, Kafka ve Martín Fierro.
Borges, her şeyden önce büyük bir şair.*

Ernesto Sabato

#arjantinedebiyatı #buenosaires #kenarmahalleler #tango
#şiir #biyografi

